

POLITSEILEHT

amatukogu.

ADMINISTRATIIV-ÕIGUSLIK AEGKIRI

Nr. 42 (356)

20. oktoobril 1928 a.

VIII. aastakäik

Ilmub üks kord nädalas — igal laupäeval.

Tellimise hind: aastas	Kr. 10.—
poolaastas	5.—
veerandaastas	2.50

Siseministeeriumile alluvatele asutustele ja nende ametnikkudele on tellimise hind:

aastas	Kr. 8.—
poolaastas	4.—
veerandaastas	2.—

Üksik number maksab 25 senti.

Toimetus ja kontor: Tallinn, Toompea lossis. Tel. 7-24
Avatud k. 1/29—1/23. Toimetaja kõnetunnid k. 12—1

Kuulutuste hinnad:

1/1 lehek.	Kr. 40.—	1/4 lehek.	Kr. 10.—
1/2 "	20.—	1/8 "	5.—
1/3 "	13.50	1/16 "	2.50

Tunnistuste kaotuste kuulutused Kr. 1.—
Lehe eesküljel 75% o, tekstis 100% kallim.

Aadressi muutmine 30 senti.

Address kirjade jaoks: Tallinn, Postkast nr. 338
Jooksev arve Eesti panga Tallinna osak. nr. 543

Sisu: 1) S. v. Csekey, Eesti põhiseaduse ajalooline tekkimine ning põhimõtted 2) A. Eisenberg, Läbiotsimised eluruumides maksuseaduste rikkumise puhul ja kodupuutumatus. 3) H. Tann, Kindlusta oma julgeolek! 4) V. Paavo, Kas politseikool on tarviline? 5) Ametlik osa. 6) Küsimusi ja kostmisi. 7) Kuulutusi.

Eesti põhiseaduse ajalooline tekkimine ning põhimõtted.¹⁾

Stefan v. Csekey.

24. veebruaril s. a. pühitses Eesti vabariik oma iseseisvuse kuulutamise kümendat aastapäeva. Ühes mõlema põhjariigiga Soome ja Eestiga, kes kümne aasta eest võitsid oma rippumatuse Venemaalt, tõusis nüüd Soome-Ugri riikide arv kolmeni, kes germaani, romaani ja slaavi tõu kõrval moodustavad neljanda rahvakoonduse Euroopas. Selle koonduse esimeseks liikmeks olid nimelt ungarlased, kes enam kui aastatuhande eest Doonau ja Karpaatide lagendikul asutasid kindla riigi. Näib, et saatus on soome-ugri rahvastele annud sama üles-

ande: olla Lääne-Euroopa kultuuri kaitsjaks Ida vastu. Nii võitlesid aastasade vältel soomlased ja eestlased põhjas ja ungarlased Kesk-Euroopas. Pärast maailmasõja lõppu on põhjapoolsed soome-ugri rahvad saanud jätkata oma vana ülesannet iseseisva riikluse mõjuvamaal kujul.

Soome ja Eesti on saanud nn. „raja-riikide“ (états limitrophes) põhjapoolsemateks liigeteks, mis on tekkinud Venemaa piiril. See nimetus ei ole aga päris tabav. Soome ja Eesti ei moodusta mingit raja, s. o. Vene, Sarmaatia lagendiku jatku, vaid nad on Läänemere riigid. Soome kuulub nii geograafiliselt asendilt kui ka ajaloolis-kultuuriliselt arenemiselt Skandinaavia juure, kuna Eesti ja Läti (kitsamas mõttes Balti riigid, laiemas mõttes arvatakse ka Leedu

¹⁾ Professor dr. Csekey poolt hiljuti väljaantud raamatu sissejuhatus: „Die Verfassungsentwicklung Estlands 1918—1928“. (Sonderdruck aus dem Jahrbuch des öffentlichen Rechts der Gegenwart Bd. XVI, S. 168—269.) Tübingen, Mohr, 1928. Hind 4 krooni.

siia juure) kuuluvad Balti riikide hulka, mis Lääne- ja Ida-Euroopa vahemaana oma geopoliitiliselt tähtsa asendiga lahutavad Venemaa merest ja mis saksa-protestantliku mõju tõttu moodustavad Kesk-Euroopa vaimlis-kultuurilise rajamaa. Eesti iseseisvaks saamisega nihkus esiplaanile suur, vana ajalooline idee. Baltimaade idapiir langeb nimelt ühte selle piirivööga, mida mööda rändasid kui suurel mandri teel varjagid Soome lahest kuni Asovi mereni. See piirivöö lahutab veel tänapäev vene rahvaste ookeani teistest Euroopa rahvastest. Sellega langeb kokku kreeka-õigeusu läänepiir ning saksa-ladina kirja maa-ala idapiir. Naroova ja Peipsi on jällegi saanud rajaks Lääne ja Ida vahel, nagu Vana-Liivimaa ajal, kui sakslased, taanlased ja rootslased pärast viikingute legendaarse ajajärgu kadumist katsusid siin kindlat pinda leida. Selle piirini Ungari Siebenbürgeni vürst Stephan v. Báthory, Poola kuningana on saatnud omi valveposte. Tema, kui oma aja suuremaid riigimehi, nägi juba XVI sajandi lõpul slaavide edasitungimises suurt hädaohtu lääne kultuurile.

Veel tänini alalhoidunud kindlused Narva juures, mõlemal Naroova kaldal, Hermanniki kindlus ja Ivangorod, näitavad elava sümbolina kahe kultuuri, et nagu tol ajal, nii ka praegu veel seisab siin kaks erisugust maailma vastastikku.

Viimase aastakümne jooksul Eesti rahvas on loonud purustatud Vene tsaaririigi provintstist (Eestimaa kubermangu ning Liivimaa kubermangu põhjapoolsest osast) moodse demokraatliku vabariigi. Selle 10 aasta jooksul Eesti rahvas on saanud kindlaks poliitiliseks üksuseks, sõna tõsisel mõttes, on saanud riigiks. Eesti riigikorra väljakujunemisel on iseloomustavam, et demokraatlikud põhimõtted, mis on leidnud väljenduse põhiseaduses, on teostatud institutsiooniliselt Eesti riigiasutustes.

Eesti vabariigil oli kaks esialgset konstitutsiooni. Esimene oli 24. veebruaril 1918. a. Eesti maapäeva²⁾ vanemate nõukogult kui kukutatud vene tsaarivalitsuse õiguslikult järeletulijalt antud manifest kõigile Eestimaa rahvastele (R. T. nr. 1. — 1918. a.), mis kuulutas Eesti oma ajaloolistes ja

geograafilistes piirides nüüdsest peale iseseisvaks demokraatlikuks vabariigiks. Seda päeva loetakse Eesti vabariigi rajamise päevaks.³⁾ Manifest kui esimene konstitutsioon jäi aga teostamata. Ta anti nimelt välja päeval pärast seda, kui vene enamlised võimud enne saksa vägede sissetulekut põgenesid Eestist. Järgmisel päeval vallutasid sakslased maa. Eesti riikliku elu organisatsioon algas alles siis, kui saksa okupatsiooni väed lahkusid maalt. Saksa sõjavõimud andsid 11. novembril 1918. a. valitsemise üle Eesti ajutisele valitsusele. Siis jäi manifest ühes mõnede teiste konstitutsiooniliste aktidega⁴⁾ Eesti esimese põhiseadusena maksma, kuni „Eesti valitsemise ajutise korra“ (R. T. nr. 44. — 1919. a.) maksmahakkamiseni (9. juulil 1919. a.), mis anti välja Nõukogude-Venemaa vastu peetud vabadussõja esimestel kuudel asutava kogu poolt 4. juunil 1919. a. See „valitsemise ajutine kord“ oli Eesti teine esialgne põhiseadus.

Mõlemas esialgses konstitutsioonilises aktis sisalduvad põhimõtted leidsid kinnituse 23. aprillil 1919. a. kokkuastunud asutavalt kogult 15. juunil 1920. a. väljaantud Eesti vabariigi põhiseaduses (R. T. nr. 113/114. — 1920. a.). Põhiseaduse väljakuulutamise sündis Riigi Teatajas 9. augustist 1920. a. Samas ametliku lehe numbris kuulutati välja ka asutava kogu poolt 2. juulil

²⁾ Allkirjas öeldakse „maapäev“, olgugi et ametlik nimetus oli Vene ajutise valitsuse määruse (seaduse jõuga) järgi 30. märtsist / 12. aprillist 1917. a. „maanõukogu“. See 1./14. juulil 1917. a. laial demokraatlikul alusel valitud maanõukogu lõi Eestimaa kubermangu autonoomia. Maanõukogu nimetati rahvakeeles endise samanimelise seisusliku asutuse eeskujul „maapäevaks“.

³⁾ Õigem oleks Eesti iseseisvuse alguseks lugeda 15./28. november 1917. a. Sel päeval ilmus nimelt „Maanõukogu otsus kõrgemast võimust“ (R. T. nr. 1 — 1918. a.), mida võib lugeda Eesti iseseisva riikliku elu algaktiks. Sellest päevast peale loetakse ka riiklikke akte Eesti õiguse allikateks.

⁴⁾ Tähtsad on näit. ajutised valitsemise seadused. Tähelepanav on ka saksa keeles väljakuulutatud „Deklaration der Estnischen Konstituierenden Versammlung in Bezug auf die staatliche Selbständigkeit und Unabhängigkeit Estens“ 19. maist 1919. a. Eesti rippumatusse puutuvate aktide kogu leidub Piip'i juures, Rahvusvahelise õiguse süsteem, Tartu 1927, lhk. 351 kuni 366.

1920. a. väljaantud vabariigi põhiseaduse ning riigikogu valimiste, rahvahääletamise ja rahvaalgatamise õiguse seaduse maksmapaneku „seadlus“.⁵⁾ Selle seaduse järgi vabariigi põhiseaduse paragrahvdest hakkasid maksta (27, 28, 33, 36, 37 ja 45) need, mis käsitavad riigikogu valimisi, muu põhiseaduse osa aga alles järgmisel päeval pärast riigikogu valimiste tagajärgede väljakuulutamist „Riigi Teatajas“, s. o. 21. detsembril 1920. aastal.⁶⁾

Eesti vabariigi põhiseadus on samuti paindumatu põhiseadus, nagu teiste moodsete demokraatlikkude vabariikide omad. Selle muutmiseks on nõutav kvalifitseeritud enamus referendum juures. Vastavalt otsekohese demokraatia põhimõttele rahvas otsustab rahvahääletusel põhiseaduse muutmise (põhis. § 88). Algatamiseks on nõutavad 25.000 hääleõigusliku kodaniku allkirjad (põhis. § 31) või riigikogu ettepanek harilikus korras (põhis. § 87). Kvalifitseeritud enamust nõuab valimisseadus (§ 37), kuna põhiseaduse muutmine loetakse rahvahääletusel vastuvõetuks, kui selle poolt on hääletanud vähemalt pool vabariigi hääleõiguslikest kodanikkudest.

Juhtmõtteks Eesti põhiseaduse väljandmisel oli demokraatia. Põhiseaduse peaarundaja **Anderkopp** ütles asutavas kogus: „Tervest eelnõust käib läbi rahva valitsuse idee, millest ta algab ja millega lõpeb.“⁷⁾ Selle poliitilise ja osalt majandusliku demokraatia põhimõt-

ted olid: vabadus ja üheõiguslus. Demokraatlikkude ideaalide peanõuded, mis teostati osalt riigi tekkimisprotsessis, osalt põhiseaduse kaudu, olid: demokraatlik-vabariiklik riigikord, kõikide seaduse ees üheõiguslus, kõigile mees- ja naissoost kodanikele riigielu kõigist aladest osavõtu kindlustamine, suurmaapidamiste võõrandamine ja maata inimestele ning vabadussõjast osavõtjatele väljajamine ning vähemusrahvuste autonoomia kindlustamine. Demokraatlik põhimõtte käib punase niidina läbi tervest põhiseadusest. Kuidas selle isad olid juhitud demokraatlikust vaimust, seda näitab just rahva suveräänsuse põhimõtte sagedane kordamine, ilma et talle antaks igakord uut seaduse sisu.⁸⁾

Eesti põhiseaduse põhimõtteks on, et Eesti on demokraatlik vabariik, kus riigivõim on rahva käes. Demokraatliku mõtte järjekindel läbiviimine avaldub ka rahva otsekoheses osavõtus mitte ainult seadusandlusest, vaid ka täidesaatmisest rahva laialdase osavõtmise kaudu kogukondlikust omavalitsusest. Võimude lahutuse monarhistliku printsiibi asemele astub võimude koondamise demokraatlik püüd. Eesti põhiseaduse järgi kuulub kõrgem võim rahvale, mida see teostab osalt otsekoheselt rahvahääletuse ja rahvaalgatuse kaudu, osalt kaudselt tema enese poolt valitud rahvaesituse (riigikogu) kaudu. Rahva eriliselt laiaulatuslik osavõtt täidesaatmisest avaldub selles, et täidesaatev võim kuulub parlamentaarselt vastutavale vabariigi valitsusele, kes valitakse rahvaesituse poolt mitte ainult tingimata oma liikmete seast. Lõpuks nähtub rahva laiaulatuslik osavõtt kohtulikest võimust ainupärasest kõrgema kohtu (riigikohtu) liikmete rahvaesituse kaudu valimises. Kõige omapärasemaks Eesti põhiseaduse jooneks on aga asjaolu, et ta ei tunne presidendi instituuti. Vastandiks presidendiga vabariigile, milles riigipeana esinev president moodustab monarhistliku elemendi, täidesaamine Eestis on usaldatud kollegiumile — vabariigi valitsusele. Viimane on seega, sarnaselt Helveetsia direktoriaaltüübile — kas kollegiaalne riigipea või kabinet

⁵⁾ Siin tarvitatakse nimetust „seadlus“, mille mõiste vastab dekreetseadusele (määrus seaduse jõuga). (V. üksikasjalikumalt selle kohta **Csekey**, Die Quellen des estnischen Verwaltungsrechts, Tartu (Dorpat) 1928, S. 98 f). Harilikult tarvitatakse nimetust „seadus“. Seadusandva töö esipäevil ei olnud aga veel ühtlast terminoloogiat.

⁶⁾ Kuna põhiseaduses eneses pole midagi öeldud tema maksimahakkamisest, siis ta oleks õieti pidanud vabariigi valitsemise ajutise korra § 23. sõnastuse järgi „omandama õigusliku mõjuvõime tema riigikogu poolt vastuvõtmise momendiga ning sisulise maksvuse „Riigi Teataja“ vastava numbriga kohalejõudmisega. Kuna aga maksmapaneku seaduses on nähtud ette eriline tähtpäev, siis oleks õigem olnud avaldada põhiseadust mitte enne seda seadust, vaid selle lisana.

⁷⁾ Põhiseaduse eelnõu esitamise puhul 27. mail 1920. a. (AKL 4. istungjärg 1920. a., veerg 563.)

⁸⁾ Põhiseaduse §§ 1, 27, 29 ja 35. — Vrđl. **Roľnik**, Die baltischen Staaten Litauen, Lettland und Estland und ihr Verfassungsrecht, Leipzig 1927, S. 60.

ministri ülesannetega. Selle kolleegiumi esimees, nn. riigivanem, esineb Helveetsia liidupresidendi eeskujul üksnes representatsiooni juhtudel riigipeana. Muidu on ta poliitiliselt vastutav ministerpresident, nagu Saksa maades, keda ühes teiste ministritega kutsus ametisse ja vabastab rahvaesitus (põhis. §§ 58—59). Põhiseaduse § 64. ütleb veel, et vabariigi valitsusel peab olema riigikogu usaldus. See põhiseaduse norm on parlamentaarse valitsussüsteemi otsekohene sanktsioneerimine. Selles erineb ta Helveetsia direktoriaaltüübist. Seega ei ole valitsus Eesti põhiseaduse järgi muud, kui rahvaesituse poolt, s. t. lõppude lõpuks rahva poolt valitud rahva kolleegium, mis omab ka mõned riigipea funktsioonid, kuid jätab väikese osa nendest oma esimehele, s. t. riigivanemale.

Eesti põhiseadus on kõigist põhiseadustest kõige lihtsam ja demokraatlikum. Demokraatliku põhimõttega mittekooskõlas olevat võimude jaotust rahva poolt määratud organite vahel võetakse ainult niivõrd arvesse, kui võrd see on rahvavalitsuse huvides. Rahvas valib otsekoheselt ainult ühe koja süsteemi järgi korraldatud seadusandliku koja, kes omakord valib täidesaatvad organid: valitsuse ja riigikohtu liikmed. Eesti põhiseaduse järgi on riigikogul kui ainukesel riigivõimu kandjal valitsuse suhtes näiline ülekaal. Viimasel pole vetoõigust, isegi mitte riigikogu laialisaatmise õigust, nii et ta konflikti korral seadusandva ja täidesaatva võimu vahel ei või apelleerida rahva poole. Niisuguse konflikti lahendamiseks rahvas ise on kutsutud algatuse ja referendumi kaudu. Ja kui rahvas on ainuke riigivõimu kandja, siis on iseenesest mõistetav, et tema tahe, mis on väljendatud põhiseaduses, peab olema kõigile võimudele mõjuandvaks ja kohuslikuks juhtnõuiks. Selle põhiseaduse § 86. normiga anti seega kohtutele — sarnaselt Ameerika Ühisriikide põhiseadusele — materjalne kontrollõigus, s. t. järelevalve seaduste ja määruste põhiseaduslikkuse üle.

Lõpuks peab Eesti põhiseaduse iseloomustava joonena alla kriipsutama, et ta omavalitsusele, kui riigivalitsuse osa moodustavale kohalikule valitsusele, annab tähtsa osa (nii-nimetatud „omavalitsuse riiklik teooria“). Seda

tuleb osalt ehk ajalooliste mõjude arvele kirjutada. Baltimaadel valitses igivanast ajast peale seisuslik autonoomia. Eesti vabariik tekkis Eesti- ja Liivimaa kubermangudest. Vene kubermangu Eestimaa omavalitsuse organ — maapäev (või hiljem maanõukogu) oli uuel loodud riigi lähtepunktiks. Sel viisil kohalik valitsus vastavalt demokraatlikule põhimõttele organiseeriti omavalitsuse kujul. Vähemusrahvustele omavalitsuse andmise poolest seisab Eesti terves maailmas üksinda. Põhiseadus ei anna ainult kohaliku valitsemise teostamist vähemusrahvustele maa-alal, kus nad moodustavad enamuse (§ 22), vaid ta annab neile ka õiguse kutsuda ellu autonoomseid asutusi isikuõiguslikul alusel, milleles nad võivad rahuldada omi rahvuskultuurilisi ja hoolekande huvisid.

Eesti põhiseadus kannab aja produkti märki. Tekkinud kohe pärast sõda, seisab ta veel enam revolutsiooniliste ideede mõju all kui hiljem väljaantud pärast-sõjaaegsed konstitutsioonid. 1920. a. valminud Eesti põhiseadus omab näit. palju radikaal-demokraatlikuma iseloomu kui alles 1922. a. antud teiste Balti riikide — Läti ja Leedu — põhiseadused. Nii on vabariikliku presidendi instituudiv puudumine Eestis seletatav too kord valitsevate pahemradikaalsete ideedega.⁹⁾ Samuti streigivabaduse kindlustamine (põhis. § 18 j. 3), samuti igasuguse tsensuuri kaotamine (põhis. § 13, j. 2) j. m. Edasi kindlustab põhiseadus rahvale palju laiemat osavõttu seadusandlusest kui Lätis ja Leedus. Radikaal-demokraatliku valimisõiguse ainus nõutav tsensus — vanadus — määratakse Eestis nii aktiivse kui ka passiivse valimisõiguse jaoks lõpetatud 20. aasta peale kindlaks (põhis. §§ 27 ja 37), Lätis on aga nõutav vanadus 21 (põhis. art. 8—9) ja Leedus 20 aktiivse ning 24 aastat passiivse valimisõiguse jaoks (põhis. § 24).

Nagu ettetoodust nähtub, Eesti põhiseadus kannab väga omapärast iseloomu, olgugi, et selle väljatöötamisel ei saadud toetuda mingi oma riigiõigusliku

9) Saadikute kohtade jaotus asutavas kogus oli järgmine: 41 sotsiaaldemokraati, 30 tööerakondlast, 25 rahvaerakondlast, 8 põllumeest, 7 iseseisvat sotsialisti, 5 kristlikku rahvaerakondlast, 3 sakslast ja 1 venelane. — Martna, Eesti poliitilised erakonnad (Eesti. Maa, rahvas, kultuur. Tallinn, 1926. a., lhk. 864.).

traditsiooni peale, ning seega on leida ka naaberriikide põhiseaduste, samuti Saksa riigi ja tema maade, Helveetsia, Ameerika Ühisriikide kui ka veel radikaalsema Georgia¹⁰⁾ vabariigi põhiseaduse mõju. Põhiseaduse eelnõu töötas välja asutava kogu liige Jüri Uluots, Tartu ülikooli professor, ning pärast riigikohtu ja teiste asutuste ning eraisikute arvamise arvessevõtmist asutava kogu põhiseaduse komisjon võttis kokku selle lõplikul kujul. Kahjuks esitati ta motiivideta asutavale kogule. Protokollid arutuste kohta pleenumis, kus eelnõu 27. maist kuni 15. juunini 1920. a. kolmel lugemisel võeti vastu, avaldati hiljem (1924. a. — 1926. a.) koosolekute protokollidena. Arutuste kohta põhiseaduse komisjonis (5. juunist 1919. a. kuni 11. maini 1920. a.) pole kahjuks protokolle ilmunud trükis. Kohati katkendiline ja pealiskaudne masinal kirjutatud protokoll on olemas riigikogu kantseleis. Ka arutused pleenumis olid väga puudulikud. Esimesel lugemisel võeti eelnõu ühel istungil ühelhäälel vastu. Teine lugemine nõudis ainult neli istungit ning kolmas lugemine isegi ainult kaks tundi, kusjuures eelnõu võeti vastu rõhuva hääle enamusega (kolme hääle vastu). Imelik on, et põhiseaduse

10) 22. veebruaril 1921. a. väljaantud põhiseaduse põhimõtted olid maksvusel juba vabariigi rippumatusel (26. maist 1918. a.) saadik. Ta liideti aga veel 1921. a. Nõukogude Venemaa külge. — Vrdl. Constitution de la Géorgie. Edition de la Présidence de l'Assemblée Constituante de la République Géorgienne. Paris 1922, 32. p.

väljaandmise päevaks loetakse kolmanda lugemise päeva, olgugi et ta peale n. n. redaktsiooni komisjoni poolt ettevõetud keeleliste ja stiililiste paranduste asutava kogu pleenumi istungitel 30. ja 31. juulil 1920. a. uuesti arutati läbi, kusjuures võeti ette ka mõned muudatused. Kuid 3. juulil 1919. a. väljaantud asutava kogu kodukorra (R. T. nr. 46 — 1919. a.) järgi loeti seadus kolmanda lugemisega vastuvõetuks.

Eesti põhiseadus on üks lihtsamatest. Ta on moodne ja täiesti arenemisvõimeline konstitutsioon. Seda tahavad tõendada järgnevad read, kus püütakse anda kokkuvõtlik ülevaade põhiseaduse arenemisest Eesti vabariigi kümneaastase kestuse jooksul. Selle töö ülesandeks pole seletada Eesti põhiseaduse üksikuid lauseid¹¹⁾ kuni praeguse ajani, vaid näidata selle arenemist, s. t. juhtmõtete täidesaatmist ja teostamist, mis on põhiseaduses kokku võetud nagu kava tulevastele eriseadustele. Kuna Eesti põhiseaduse süstemaatiline ehitus on teostunud riigi ehituse eeskujul ning aluseks on võetud riigi kolm elementi, maa-ala, rahvas ja riigivõim, siis järgnevas kujutuses tahan jälgida seda süsteemi.

11) Kommentaar, mille suurepärased seletused on küllalt hinnatavad, ilmus hiljuti Madison-Angeluse poolt. (Das Grundgesetz des Freistaats Estland vom 15. Juni 1920, Berlin 1928, 16°, VII, 94 S.) Muu kirjandus põhiseaduse üle leidub kirjanduse ülevaates. Erilist tänu võlgneb autor härra Eugen Madisonile, Eesti vabariigi siseministeriumi peasekretärile Tallinnas, kes teda on toetanud nõuandmisega, seletustega ning mitmesuguse raskesti kättesaadava materjali saatmisega.

Läbiotsimised eluruumides maksuseaduste rikkumiste puhul ja kodupuutumatus.

A. Eisenberg.

Mitte ainult kriminaalkuritegude jälgimisel, vaid ka maksuseaduste rikkumiste avalikukstegemise tuleb võimudel eraruumides sageli panna toime vaatlemisi, ülevaatusi, läbiotsimisi ja võtan-
guid. Kriminaalkuritegude juures on see õigus täiesti loomulik ja tarvilik ja on selgelt väljendatud kr. kp. seaduses. Riigimaksuseaduste rikkumiste alal on aga asi vähe keerulisem, sest tuleb käsitada sealjuures eriseadusi ja üksikute riigivõimu organite õigusi. Pealegi ei

ole maksusüüteod puht-kriminaalsüüteod. Nii tuleb maksuseaduste rikkumiste puhul käia: riigi ärimaksu-, tolli- ja aktsiisiseaduste järgi, peale nende veel r. n. s. ja kr. kp. s. järgi. Seaduserikkumiste avalikukstegemine lasub kohutvõimudel, vastavatel maksuametnikkudel, politseil ja koguni piirivalvel. Igal ametkonnal on oma eriõigused ja -kohused sel alal, mis vastavates seadustes määratud kindlaks.

Kui vaadelda meie ametivõimude te-

gevust maksuseaduste rikkumiste jälgimise alal 9 a. jooksul, siis võib öelda, et meil on eraruumide politseiliku läbiotsimise alal valitsenud väga laialdane tegevusvabadus. Nii oleme näinud pilte, kus politsei ilmub kodaniku korterisse ja pöörab selles kõik pahurpidi, ja kui siis kusagilt söögikapist või sahvrist leitakse kas või pool pudelitki viina või likööri, siis konfiskeeritakse see ja läbiotsimine loetakse tagajärgi andnuks. Kauplustes ja nendega ühendatud eluruumides tuleb sarnaseid läbiotsimisi tihti ette, kuid need ei puudu ka äriruumidest lahusolevates elukorterites. Suur osa salakauba müügi või hoidmise protokolle lõnevad eluruumide läbiotsimisega, olgu siis, et see piirdub vaatlemisega äriruumis eneses, millel pole otsekohest ühendust eluruumidega, sest seda võib nimetada äri kontrolliks, milleks võimudel on maksuseaduste põhjal õigus.

Suure tõuke elukorterite läbiotsimisele andis vabariigi alul meil maksev alkoholi keeluseadus. Keeluseaduse ajal loetakse juba ainuüksi alkoholi kodus hoidmine seaduserikkumiseks, kui selleks puudub valitsusasutuse eriluba. Keeluseadus kaotati pea, kuid politsei toimetab läbiotsimisi edasi. Nii on praegugi paljudel kodanikkudel, eriti aga kaupmeestel mingisugune salapärase kartus alkoholi kodus hoidmise vastu. Peab tunnistama, et isegi kohtud ei ole veel täiesti vabad sellest keeluseaduse vaatest maksuseaduste rikkumiste suhtes, rääkimata meie maksuvalitsustest. Tuleb ette juhtumusi, kus kaebealused kauplusega ühenduses olevast eluruumist vähesel määral viina leidmise pärast mõistetakse süüdi salajases hoidmises. Nüüd on aga normaalajad, keeluseadus on juba ammu kaotatud ja seepärast tuleks käia täpselt seaduste piires. Selleks ei oleks üleliigne tutvuda täpselt nende nõuete ja määrustega, mis seadused näevad ette läbiotsimiste, vaatlemiste ja võtanguite kohta maksusüütegude alal.

Meie põhiseaduse järgi on kodaniku kodu puutumatu. „Ei või olla tungimist eluasemesse või selle läbiotsimist muidu, kui juhtumistel ja nõuete täitmisel, mis on seaduses tähendatud,“ ütleb põhiseaduse § 10. Kõigepealt tuleb pidada silmas, et läbiotsimine on eeluurimise toiming ja ei või olla läbiotsimist väljas-

pool eeluurimise korda. Need nõuded ja tingimused aga, mille järgi tuleb käia eeluurimisel, on nähtud ette kr. kp. s. §§ 249.—509., peale nende mis juurdlusel ja jälgimisel maksuseaduste rikkumiste alal on nähtud ette kr. kp. s. eriosas, §§ 1124.—1213., s. o. „riigivaranaduste ja -tulude vastu sihitud süüteoasjade kohtupidamise korras“. Selle korra järgi tehakse avalikuks ainult kaudsete riigimaksude seadustes, s. o. tolli- ja aktsiisiseadustes ettenähtud süüteod. Muude riigimaksude, näit. põhiärimaksu, tempelmaksu j. t. seaduste rikkumiste puhul kr. kp. s. järgi ei käida, sest see pole nähtud ette nimetatud seadustes.

Kr. kp. s. § 1129. järgi on tolli- ja aktsiisiseaduste rikkumiste avalikukstegevmine tolli- ja aktsiisiametnikkude otsekohe ülesanne, kuid viimaste puudumisel ka politsei kohus. Kr. kp. s. § 1151¹ ja piirivalve-korralduse järgi on see õigus ja kohus tolli salakaubaveo puhul ka piirivalvel 7-verstalisel tollipiirivöös maa- ja merepiiridest sisemaa poole arvates.

Maksuametnikkude poolt eraruumides toimetatavate läbiotsimiste kohta ütleb kr. kp. s. eriosa: „Erakorteritesse maksuametnikel sissepääsu ei ole, arvatud välja tolliametnikud, kui nende poolt jälgitav seaduserikkuja silmnähtavalt põgeneb erakorterisse“ (§ 1150). 875-süallises piiriribas maapiirist arvates on tolli- ja piirivalveametnikkudel igasugustesse ruumidesse sissepääse õigus, ja nad võivad elumajades toimetada läbiotsimisi ja võtanguid samadel tingimustel, mis nähtud ette kr. kp. s. politseile, kui see asetab eeluurimisel kohtu-uurijaid (§ 1151¹). Peale tähendatud juhtumuste, kui on alus kahtlustamiseks, et erakorterites rikutakse maksuseadusi või varjatakse salakaupa või asitõendusi, peavad maksuametnikud läbiotsimise toimetamisest teatama rahukohtunikule või kohtu-uurijale, nende puudumisel aga politseile (§ 1151).

Viimasest §-ist, vaatamata selle vähepuudulikule täpsusele, võib seega järeldada, et tolli- ja aktsiisiametnikud võivad iseseisvalt algatada erakorterites läbiotsimisi, kui nad on otse seaduserikkumise jälil või kui on selleks tõendusel või põhjendatud kahtlustus, et erakortoris leiab aseme seaduserikkumise fakt, kuid tingimusel, et ei ole võimalusi sel-

leks ennem kohtuvõimude või politsei poole pöörduda süüteotunnuste kaotamiseks kartusel, nii et peab ajaviitmata astuma tegevusse. Sel puhul tuleb esimesel võimalusel sellest teatada kohtuvõimudele või politseile, kes kui kohtu-uuriija ja asetäitja peab sarnasel puhul kohe ruttama kohale ja juurdluse maksuametnikelt võtma üle, seda jätkates. Maksuvalitsus võib saata oma esindaja vaatlejana ja riigi fiskaalsete huvide kaitsjana eeluurimise toimingust võtma osa (§§ 1157 ja 1158). Peale ülalloeletud erandite, võib läbiotsimisi toimetada ainult politsei kr. kp. s. üldosa määruste järgi (§§ 249—509), arvestades sealjuures kr. kp. s. eriosaga §§ 1129—1185¹ (§ 1125). (Vt. ka „Admin.- ja finants-tead.- käsiraam.“ lhk. 586—597).

Tuleb panna tähele, et eeluurimise toimetuste, eriti läbiotsimiste ja võtanguete ettevõtmiseks peab olema kr. kp. s. eeluurimise kohta käivate määruste järgi kolm liiki eeltingimusi. Esimene eeltingimus eeluurimise toimimiseks on seaduslik alus. See seisab selles, et tuleb otsustada, missuguse süüteo on käesoleval juhtumusel tegemist, missugune karistus on nuhtlusseadustes või maksuseadustes nähtud ette süüteo eest, ja kas süütegu allub kr. kp. s. järgi algatamisele ja kindlakstegemisele eeluurimise või lihtsa juurdluse korras. Teatavasti alluvad eeluurimisele ainult need süüteod, mis alluvad kohtulikult üldkohututele esimeses astmes, s. o. rahukogudele (kr. kp. s. § 249). See alluvus ripub aga karistuse suurusest ja on nuhtlusseadustes ja kr. kp. seaduses määratud kindlaks.

Teine eeltingimus eeluurimise toimimiseks on küllaldane põhjus. Kui on süüteo arvatav kvalifikatsioon tehtud kindlaks, tuleb jõuda selgusele, kas on antud juhtumusel põhjust või tarvidust teatud eeluurimise toimetuse ettevõtmiseks, näit. vahiallavõtmiseks, läbiotsimiseks või asjade võtanguks. See on asja sisuline külg kriminaalprotsessis. Siin tuleb selgusele jõuda, kas on kvalifitseeritud süüteo olemasolus või tõelikkuses küllalt selgeid või usutavaid tunnusmärke ja aluseid, et asuda niisuguste äärmiste kriminaalkohtupidamise abinõude tarvitamisele, nagu on seda ülalnimetatud. Mis puutub eluruumide läbiotsimise, ülevaatuse ja asjade võtanguisse,

siis leiame selleks seaduslikku juhatust kr. kp. s. § 357., kus on öeldud, et läbiotsimised ja võtangud majades ja muudes eluruumides võetakse ette ainult põhjendatud kahtlustuse puhul, et nendes ruumides on varjul süüdistatav või kuriteo objekt või asitõendused, mis tarvilikud asja selgitamiseks. Kr. kp. s. loeb järelikult põhjendatud kahtlustuse küllaldaseks põhjuseks eelnimetatud toiminguteks, ilma et lähemalt ja sisuliselt määraks ja loetleks neid tingimusi ja aluseid, millest põhjendatud kahtlustus peab koosnema. Seega on võimalik, et see tähtis eeltingimus eeluurimise alal võib oleneda uuriija ametniku isiklikust äranägemisest ja heaksarvamisest. Sellega on politseile antud igatahes laialdane tegevusvabadus vaatlemiste, läbiotsimiste ja võtanguete toimimiseks.

Jääb veel üle kolmas eeltingimus eeluurimise toimimiseks, kuid see on juba puht vormiline, mis näeb ette neid nõudeid, milledele eeluurimise toimetuse peab vastama vormilisest küljest. Nimelt määrab kr. kp. s. § 297., et seaduslikuks ajeks või ettekäändeks eeluurimise algatamiseks loetakse: eraisikute avaldused ja kaebused; politsei, ametiasutuste ja ametnikkude teadaanded; süüaluse enese ülestunnistus; asjaalgatamine prokuröri poolt või kohtu-uuriija otsukohtusel äranägemisel. Kaebajad eraisikud peavad süüteo fakti olema näinud pealt või jälle esitama usutavad tõendused. Nimeta kirjad (anonüümkirjad) ei või olla eeluurimise, seega läbiotsimise ajeks. Politsei teguviisi määrab aga igal juhtumusel nende kaebuste, avalduste jne. sisu. Kui näit. puuduvad avaldused või kaebused või prokuröri või kohtu-uuriija korraldused, vaid politsei toimetab asja oma enese algatusel, siis peab ta selle üle kirjutama algprotokoll, milles olgu tähendatud need asjaolud, mis põhjustasid süüteoasja ülesvõtmise, ja otsuse asjale eeluurimise käigu andmiseks. Seega on politsei protokoll ise nõuetavaks ajeks. Kuid sisuliselt peavad olema selleks ja edaspidiseks talitamiseks seaduslikud alused ja põhjused, s. o. kaks esimest eeltingimust.

Ülemalöeldu selgituseks olgu järgmine näide: konstaablil tekib kas kuulduste, agentuurteadete või muude väliste kahtlaste märkide põhjal arvamine, et teatud kohas valmistatakse müügiks

salaja alkoholjooke, ja nüüd tahab ta seal asja selgituseks võtta ette eluruumide läbiotsimise. Käsitades asja kohta eel-poolkirjeldatud 3 eeltingimust, tuleb tal kõigepealt leida seaduslik alus oma tegevuseks, s. o. jõuda selgusele, kas salajane alkoholi müügiks valmistamine on süütegu, mis õigustab võtma ette läbiotsimise. Leides, et juhtumus on süütegu, mis on nähtud ette akts. sead. § 1068., on karistatav muu seas rahatrahviga 1000 kuni 3000 kroonini, vangistusega 4—8 kuuni, konfiskeerimisega jne. ja alub seega üldkohtule ja järelikult ka eeluurimisele, on seaduslik alus tehtud kindlaks. Selle järele tuleb tal leida küllaldane põhjus läbiotsimise toimepanekuks, milleks jätkub kr. kp. s. § 357. järgi põhjendatud kahtlustusest, kui puuduvad muud tõendused. Seejärele tuleb leida vormiline ettekäänd, s. o. seada kokku algprotokoll ja läbiotsimine võib alata. Kuivõrd vastab kr. kp. s. § 357. põhiseaduse §§ 8. ja 10. kindlustatud isiku- ja kodupuutumatussele, see ei puutu käesoleva arutluse eesmärki. Nii meie näeme, et läbiotsimiste toimepanek pole seaduse järgi sugugi nii lihtne, ja et maksuseaduste rikkumiste puhul ettevõetavad läbiotsimised alluvad samadele tingimustele nagu kriminaalkuritegude puhul ettevõetavad läbiotsimisedki.

Olles kirjeldanud missugustel tingimustel tuleb toimida läbiotsimisi, ei oleks üleliigne ka vaadelda, missugused maksuseaduste rikkumised võimaldavad läbiotsimisi kr. kp. s. §§ 249., 258. ja 357. põhjal. Sellele tuleb vastata, et need on: tolli alal — kui salakaubaveo eest määratavad rahatrahvid ületavad 300 kr., piirituse salakaubaveo asjades aga — 5000 kr. (kr. kp. s. § 33) ja tollisead. § 431. süüteoasjad; aktsiisi alal — salajane alkoholjookide valmistamine, denatureeritud piirituse ja muude piiritust sisaldavate ainete joogiks ümbertöötamine ja puhastamine ja omavoliline tulitikkude valmistamine. Suurem osa aktsiisiseaduse rikkumisi, nagu salaviinamüük, keelatud hoidmine ja tarvitamine, tubaka-, kesta- ja pärmiaktsiisiseaduste rikkumised, ei allu rahukogule, vaid rahukohtunikule, ja kui täpselt pidada kinni kr. kp. seadusest, siis ei või neis asjus võtta ette eeluurimist, nagu läbiotsimisi jne. Mis sünnib aga tegelikult? Praktikas tarvitatakse sala-

viinamüügi, -hoidmise ja -tarvitamise asjus peaaegu alati läbiotsimisi: otsitakse läbi äriruume, nendega ühendatud kõrval- ja eluruume ja isegi äridest lahusolevaid eluruume. Seni ei ole veel keegi ametlikult tõstnud üles küsimust, kas see ka maksvate seadustega ja kr. kp. seadusega on kooskõlas. Kuna ka kohtud erandita seda tegevust sanktsioneerivad, siis peab tunnistama, et meie kohtu- ja administratiivasutuste praktika on läinud selles asjas maksvatest seadustest lahku. Kahjuks puudub meil selle põhimõttelise küsimuse kohta riigikohtu seletus. Endiste vene senati seletustega ei saa arvestada, sest siis polnud meil põhiseadust.

Tõsi küll, läbiotsimiste kasuks võiks veel see asjaolu rääkida, et tolli- ja aktsiisiteoasjad nõuavad juba oma iseloomult eeluurimise toimetuste ettevõtmist. Näit., kuidas teha muul viisil kindlaks salaviinamüük või salakauba olemasolu, kui mitte tarvitada läbiotsimisi? Olgu tähendatud, et end. vene senat, kelle seletused veel praegu maksavad, loeb äriaga ühendatud eluruumis viina hoidmise võrdseks äriruumis hoidmisele. Kuidas teostada seadustes ettenähtud salakauba konfiskeerimist ja asitõenduse võtmist, kui mitte vaatlemiste, läbiotsimiste ja võtangute teel? Mõnikord võib just salakauba hulk tõenduseks olla, et sellega on aetud äri, olgugi, et müügi enese fakti korda pole läinud teha kindlaks. Seega on näha, et süüteod, kus on tegemist salakaubaga, nõuavad oma iseloomult läbiotsimiste ja võtangute toimimist, vaatamata sellele, kas nad alluvad rahukogule või rahukohtunikule. Ja selle järele on käinud ka meie politsei praktika. Kuid selle tõsiasja vastu vaielda ikkagi ei saa, et vormiliselt on siin mindud lahku kr. kp. s. ja seega ka põhiseaduse § 10-st. Selle küsimuse kohta vt. ka „E. Politseilehe“ nr. nr. 28 ja 52 — 1927. a. ja 18/19 — 1928. a., kus käsitatud kr. kp. s. §§ 105, 106 ja 258.

Tekib küsimus, kas see lahkumine seadusest leiab üldist juriidilist õige mõistmist. Mõnelt poolt arvatakse, et ta on maksev, sest kauaaegne vastulau-sumata kohtu- ja administratiivasutuste praktika loetakse teatavasti ka õiguslike norme loovaks. Kuid vaevalt on sellega põhjendatud asjaolu, et meil rahukohtunikule alluvate maksuseaduste

rikkumiste asjades tarvitatakse eeluurimise korda, s. o. eeluurimise ülevaatust, läbiotsimist ja võtanguid. Kohtu- ja administratiivasutuste praktika võiks vahest küll täita tühje kohti seadustes, kuid ei tohiks muuta seadust. Siin ei ole tegemist tühja kohaga seaduses, vaid vastuoksa, seadus määrab täpselt, millal võib tarvitada eeluurimist. Praktika aga toimib seadusevastaselt — väljaspool seatud piire, seega muudab seadust. Ja seepärast ei ole ta juriidiliselt maksev ega õiguslikke norme loov.

Teiselt poolt seletatakse aga asja seega, et politsei paneb läbiotsimise toime eeldusega, et ta ei tea, missuguse süüteo ta leiab eest, ja võib olla allub see viimaks rahukogule. Kuid sarnase eelduse peale ei saa põhineda. Esiteks ei või tarvitada kõige raskemaid eeluurimise viise, kui ei tea missuguse süüteo liigiga on tegemist. Teiseks, kui on aga teada süüteo või arvatav selle koosseis, siis ei saa vabandada jälle mitteteadmisega missugusele kohtule see allub. Näit., kui on teadmist salaviina müüjiga, siis ei saa sellest veel järeldada, et samas kohas leiab aset ka salaviinavalmistamine, mille vastu räägivad juba kogemused.

Vastuvõetav oleks siis see seletus, kus väidetakse, et meie praegune vene seaduse raamidest väljapaistunud politsei praktika tuleb võtta revolutsiooni saavutusena. Aga meie põhiseadus pole vähem revolutsiooni saavutus, kui on seda politsei praktika. Ennem peaks politsei praktika ennast maksvate seaduste alla painutama, kui vastupidi. Kuigi

meie praegune politsei praktika saaks seadusliku sanktsiooni, ei saa ikkagi nõus olla sellega, et riigi maksuseaduste rikkumisi võidakse kõrvutada kriminaalkohtupidamise viisi poolest niisuguste kuritegudega, nagu on seda tapmine, röövimine, vargus ja poliitilised kuriteod. Jäeb ikkagi küsitavaks, kuid võrd see praktika laiemas mõttes juriidiliselt on kooskõlas põhiseaduse §§ 8. ja 10-ga, et meie kodanikkude pühamaid põhiõigusi — korteripuutumatus — tuuakse nii kergel käel ohvriks riigimaksudele.

Meie politsei praktika peaks eeskujul võtma niisugustelt maadelt, nagu on näit. Põhja Ameerika Ühisriigid, kus kodupuutumatus seisab kõrges lugupidamises, vaatamata sellele, et seal isegi valjem kord alkohoolikute alal valitseb kui meil, nimelt keeluseadus.

Ma ei mõelnud ülemalkirjeldatuga sugugi meie politsei tegevust maha arvustada. Samuti ei tule minust nii aru saada, nagu nooldaks mina tolli- või aktsiisikontrolli lõdvenemist salaviinamüügi jälgimisel. Ülemalöelduga tahtsin ainult näidata, milline vastolu on aja jooksul tekkinud maksvate seaduste ja politsei praktika vahel, mida aga õiguspärast ei tohiks olla. Oleks väga soovitatav, kui vastavad asutused ja isikud, kellesse puutuvad meie protsessuaalõiguse küsimused, pühendaksid sellele tähelepanu, sest eluruumide läbiotsimine maksusead. rikkumiste, eriti salaviinamüügi jälgimisel ei moodusta sugugi nii väga väikese osa kriminaalläbiotsimiste hulgas, et temale ei tarvitseks pöörata tähelepanu.

Kindlusta oma julgeolek!

H. Tann, abikomissar.

Kes arvab, et temasse ei puutu liikumine ja liikumiskorraldus, on eksiarvamisel, sest niipea, kui keegi astub üle oma maja läve, kuulub ta selle suure massi hulka, kes tarvitab liikumiseks tänavaid. Meie aja inimeste soov on liikuda kiiresti ning vähema jõukulutusega, seepärast astudes tänavale peaks olema selle suure massi iga üksiku indiviiduumi tähtsaks mõtteks teadmine, et ta ei ole üksik, vaid on ka teisi, kelle huvidega tal tuleb arvestada. Et aga paljudel on soov jõuda kiiresti kohale, siis on karta kok-

kunõrkeid, kuni pole korraldatud liikumine. Minnes sellest seisukohast välja avaldan oma mõtteid liikumiskorraldusest, et anda näpunäiteid liikumises suuremale hulgale ja leida liikumiskorraldusel kaastöölisi.

Jalakäijale. Pea ennast tänaval nii ülal nagu teine peaks tegema seda sinu arvates. Tänav kuulub sõidukitele. Liikumise kiirustamine on meie aja nõue. Üle tänavaga minnes tuleb pea pöörda liikumissuunas. Liikumissuunistel, õnnetutel juhtumustel mitte seisma jääda,

kui ei saa anda abi. Liikumissummistustel mitte sõimata, vaid mõelda järele, kuidas lahendada asja paremini. Mitte käia reas üksteise kõrval. Mitte jooksta edasi-tagasi, vaid pidada korra võetud sihist kinni. Olge abiks liikumiskorraldajatele. Jalakäija, kes astub kõrvale kõnniteelt, astub vaenlase piirkonda. Kes asub vaenlase piirkonnas, peab vaadata ringi. Liikumisel hoida tänava paremal küljel. Vajaduseta mitte astuda kõnniteelt. Üle tänava alati minna täisnurga all ja vaadata mõlemale poole ringi. Mõni sekund ajavõitu ei tasu elu ega tervist. Seepärast valva kuni sõiduriistad on möödunud. Astudes kõnniteelt vaata vasakule, jõudes kesktänavani vaata paremale. Astudes sõiduriista, võta parema käega käepidemest kinni. Astudes välja — võta vasaku käega käepidemest kinni ja astu tänavale parema jalaga. Sõiduriistadele mitte peale ega maha hüpata. Peatuskohtadel, astudes trammist, mitte kohe trammist eest läbi minna, vaid oodata kuni sõiduriist möödub.

Vanematele ja lastekasvatajatele. Andke lastele aegsasti seletusi moodse liikumise hädaohust. Hoidke lapsi tänavailt eemale. Tänav pole mänguplats. Ärge ostke lastele sääraseid mänguasju, mis oma iselaadilt meelitab lapsi tänavale (näiteks tõukeratas). Õpetage lastele praktiliselt kuidas minna üle tänava, kuidas astuda sisse ja välja avalikuks tarvituseks määratud sõiduriistadest. Arvestage seda, et lapsed unustavad pea seepärast korrake sedasama teatud vaheaja pärast. Iga kodaniku kohus on kindlustada tänaval laste julgeolek. Hoiatage lapsi, et nad ei riputaks end sõiduriistade külge.

Jalgratturitele. Hoidke paremat kätt. Kõrvalekaldumisest andke aegsasti hoiatusmärki. Hoidke pidureid ja valguskorras. Andke aegsasti hoiatusmärki ja vähendage kiirust kohtadel, kus teil puudub ülevaade. Ärge riputage teiste sõiduriistade külge. Mitte sõita kõrvuti, vaid üksteise järele. Hoidke alkoholist eemale. Liikumissummistustel mitte sõimata, vaid mõelda järele, kuidas paremini korraldada. Astuge liikumiskorraldajate teenistusse ja õpetage oma sõpru. Ärge sõitke madujoones.

Veoautojuhtidele. Olge tähelepanelikud teiste tänava tarvitajate suhtes.

Andke aegsasti signaale, kuid hoiduge üleliigsest märguandmisest. Vähendage kiirust kohtadel, kus ülevaade puudub, ja hoidke pidureid ja valguskorras. Liikumissummistustel mitte sõimata, vaid mõelda järele, kuidas paremini korraldada. Hoidke alkoholi eest, see on teie suurim vaenlane. Nii mõnigi on seeläbi vanglas ja manalas. Toetage liikumiskorraldajaid ja õpetage oma sõpru ja kaasjuhte.

Hobusejuhtidele. Kinnitage oma vankritele pidureid ja valguslaternad. Andke aegsasti hoiatussignaale kõrvale sõitmisest ja pidurdamisest. Hoidke liikumisel paremat kätt. Lahkudes sõiduriistast ärge jätke hobust lahtiselt tänavale. Hoidke alkoholist eemale. Pöörge alati tähelepanu teiste sõidukite märguandmisele. Ka teie kohta on maksev mitte sõimata liikumissummistustel, vaid mõelda järele, kuidas aidata. Ka õpetage nooremaid. Alati mõelge sellest, et auto on kiirem teie sõiduriistast. Seepärast andke temale teed juba aegsasti ja küllaldaselt.

Tänavvagunite-, omnibus- ja sõiduautojuhtidele. Jõudke veendumusele, et paljude hulkade elu ja tervis on teie käes. Kontrollige isiklikult, kas teie sõiduriist on korras. Et võita mõni sekund, ärge pange kaalule kodanikkude elu ja tervist. Ärge laske eksitada ennast juhtumisega sõidu ajal. Pöörge tähelepanu teiste sõiduriistadele ja nende signaalidele. Alkohool on teie surm. Andke aegsasti hoiatussignaale. Püüdke võita kodanikkude usaldus suurima õiglusega. Liikumissummistustel mitte sõimata, vaid oodata rahulikult lahendamist, mõeldes sealjuures kuidas võiks paremini korraldada.

On selge, et raudteed on suurimad liikumisvahendid inimeste ja kaupade veoks, kuid kus puuduvad roopad, võib endale pinda auto. Meie autode arv kasvab iga aastaga. Kuid juba nüüd on tunda, et meil oma iganenud mõistega liikumise korraldamisest ei leita pääseteid. Ei aita siin seadused, ei määrused ega politseipostid, vaid siin aitab eneseabi ja kasvatamine. Algatuse peaksid võtma enda kätte autoomanikud ja teostama eeskätt kõvemat kontrolli enda ja oma juhtide üle. Selleks kutsuda ellu niinimetatud „liikumisjärelevalve“. Selle „liikumisjärelevalve“ on vaja

anda suurem ulatus ja sellele ideele õhutada autoomanikke, autojuhte, jalgrattureid, mootorrattajuhte ja hobusemehi. See organisatsioon oleks suureks julgeoleku kindlustajaks tänavatel kodanikele ja abiks politseile. Sarnaseid organisatioone leiame Saksamaal, tema osakonnad ulatuvad üle terve riigi. Ta töötab seal alates 1924. aastast, ega ole politseiline asutus. Selle organisatsiooni praktiline töö on mitmekülgne ja kujuneb arusaamatuste lahendamiseks liikumise alal. Nii organisatsioon paneb välja hädaohtlikkudele liikumiskohtadele hoiatusmärke, ta töötab käsikäes ajakirjanduse ja politseiga. Tal on oma kaastöölised, kes vähemalt 30 aastat vanad ja 10-aastane sõidupraktika selja taga. Kaastööline ei esine politseinikuna, vaid liikumisõpetajana. Kaastöölised varustatakse tunnistustega, mis registreeritud politseis. Tunnistustes on öeldud, et nende ettenäitajale palutakse olla abiks korraldustes tegemisel. Organisatsioon õpetab kodanikke ajalehtede, ringhäälingu, kirjanduse ja filmide kaudu ja selgitab nende vigu. Kaastöölised liiguvad sageli seal, kuhu politsei silm ei küüni. Kus puudub politsei post, unustavad sõidukite juhid automaatselt liikumismäärused. Pannes tähele mõnd määruse rikkumist, kaastööline teatab organisatsioonile. Teatamine sünnib kirja teel. Organisatsioon teatab sellest sõidukiomanikule ja juhib tema tähelepanu sellele, et tulevikus peetaks kinni sõidumäärustest. Sellega on lahendatud esmakordne vahejuhtumine, kuid sündmus kantakse sisse selleks korraldatud kartoteeki. Juhtub, et määrusi rikutakse ühe ja sama sõiduriista poolt kaks või kolm korda, organisatsioon teatab sellest politseile. Kuid sealjuures organisatsioon püüab olla tagasihoidlik teatamisest politseile ja ise püüab mõjuda väärnähtuste kõrvaldamiseks.

Tallinna linnavalitsusel tuleks tunda rohkem huvi liikumiskorraldustest ja kindlustada seega kodanikkude julgeolek. On hädaline vajadus piirata sisse madala traataiaga trammiliini hädaohtlikumatel kohtadel. Need kohad oleksid: Jaani tänaval alates umbes Sinisoffi äri kohalt alla kuni Viru tänavale peatuseni — mõlemad pooled; siis S. Karja tän. otsast kuni Väikese Roosikrantsi tänavale otsani — mõlemalt poolt, kolmandaks

Veizenbergi tänavale otsast kuni peatuseni — ühelt poolt, neljandaks, Poska tänavale kuni peatuseni mere ääres, siis mere äärest kuni Narva mnt. maja nr. 67 kohani — mõlemalt poolt. Ka on uued liikumissuuna näitajad tänavatel paigutatud halvasti; nii et neid tuleb otsida pikksilmaga. Tähtsamaid linna koolivalitsuse ülesandeid oleks korraldada koolides loenguid liikumisest.

Nii leiavad S. Tartu mnt. elanikud pärast kella 21 garnisoni peavahi-hoone kohal barrikaade. Oleks aeg kaotada nad. Esiteks seepärast, et koht on halvasti valgustatud ja kodanik võib sattuda kergesti neile peale ja vigastuda, ja teiseks tuleb kodanikul suur ringteha, et mööduda barrikaadest, mis sunnib ta tänavale astuma, kus varitseb teda teine hädaoht.

Liikumise probleem on toimetada inimesi ja kaupu kiiresti kohale. Pikaldane liikumine on majanduslikult kahjulik. Kaubad, mille vedu võtab palju aega, lähevad kalliks ja kaotavad turu. Aeg, mis kuulub kodanikele liikumiseks on nii-kui-nii juba kaotsi läinud aeg, ja kui liita nüüd sellele aeg, mis läheb kaduma liikumisummistustel, võime arvata, et see teeb välja suuremas linnas kaunis palju. Sellest pahest aitaks meid välja ainult korrapärane ja ajakohane liikumiskorralduste parandamine. Tänavate ümberehitamine selleks otstarbeks võtaks liig palju aega ja on vaevalt läbiviidav. Jääksid üle ainult liikumismäärused ja liikumiskorraldajate postid ning liikumistakistuste kõrvaldamine.

Suurt tööd liikumisreguleerimisel nõuab kõikide maade politseilt meie lugupeetud jalakäija, sest viimane ei lase kirjutada endale meeeldi ette, kuidas peaks liikuma tänaval või minema üle tänavale. Korraldustele ta vastab lihtsalt: „Lubage, olen tasunud riigimaksud ja võin käia seal, kus mul meeldib.“ Kuid meie lugupeetud jalakäija peaks jõudma selgusele, et tänav kuulub sõidukitele, kuna kõnnitee jalakäijatele. See nõue näib nii mõnelegi politseilise survena, millest ei saa ega pääse mööda. Mõlematele pooltele: jalakäijale ja sõitjale on tähtis pidada mees kolm lauset: Olge ettevaatlikud oma eluga! Olge tähepanelikud teiste tänavate kaastarvitajate suhtes! Austage määrusi!

Kas on politseikool tarviline?

V. Paavo.

Mõnikord kuulduv politseiteenijailt arvamisi nagu olevat politseikool ülearune, kuna ennem saadi sellela läbi, kool tegevat riigile põhjusest kulu jne. Sarnane arvamine on ekslik. Vene valitsuse ajal oli politseikorraldus teisel alusel, sellega ei saa arvestada praeguse riigikorra juures. Riigi algaastail oli uute politseiteenijate teenistusse võtmine ettevalmistuseta paratamatu, puudus vastav asutus — kool, ka riik oli arenemisastmel. Nüüd, juba kümmeaastat aastat arenenud riigikorra juures, tekitaks eri-ettevalmistuseta kodanikkude politseiteenistusse võtmine peaaegu ülepääsematuid raskusi, mis oleks riigile kindlasti kulukam kui praegune politseikool.

Ei saa öelda, et politseikoolist teenistusse tulnud kasvandikud täiesti oma ametialal, peaaesjalikult praktiliselt, oleks tugevad, sest kursuse kestvuse aeg on lühike, kuid teooria on praktika alus ja teoreetiliselt võib neid üldiselt rahuldavaks pidada. Kui puuduks uuel teenijal mõlemad — nii teooria kui praktika —

tekitaks see neile, samuti ka nende ülemustele, sarnaseid raskusi, mis nõuaks palju rohkem aega ja vaeva õppimise näol kui koolis. Ei saaks ka õpetuses ühtlust pidada, mis politseiteenistuses suure tähtsusega.

Edasi on paratamatu tarvidus asutuse järgi, kus peetakse hoolt ametnikkude ajakõrguse teenistusliku tasapinna üle, milleks kohtadelt käseldakse ametnikke politseikooli; oleks soovitatav näha teenistusest komandeeritavate kohtade suurendamist kooli koosseisus. Aeg annab paljudele juba nüüdki, seda enam veel edaspidi paremaid teenistusvõimalusi kui seda on raske politseiteenistus, mis pärast paljud sellest lahkuvad ja kool seetõttu oma praeguse kasvandikkude koosseisu juures ei suudaks rohkem õppinuid läbi lasta kui ainult lahkunute vabadele kohtadele uusi teenijaid.

Ka lihtsamatele teenistuskohdadele ei võeta ettevalmistuseta täiepalgalisi tööjõude, miks siis seda politseiteenistuses teha.

Ametlik osa.

Piirivalve valitsuse ülema käsukirjaga 10. okt. s.a. nr. 140.

avaldatakse teadmiseks sõjaministri käsukiri nr. 428 — 24. IX 28. a.: „Sõjakohtupidamise seaduse § 62 põhjal avaldan teadmiseks sõjaringkonnakohtu uurijate jaoskondade piirid ja uurijate asupaigad alates 1. oktoobrist 1928. a.:

1. I jaoskond — Tallinna linn ja Harju-, Viru-, Saare- ning Läänemaa ühes saarte ja linnadega ja merevägi, välja arvatud Peipsi laevastiku divisjon. Uurija asupaik — Tallinna linn.

2. II jaoskond — Tartu-, Võru-, Valga-, Petseri-, Pärnu-, Järva- ja Viljandimaa ühes linnadega ja Peipsi laevastiku divisjon. Uurija asupaik — Tartu linn.

3. Sõjaväe tähtsamate majandusajade kohtu-uurija alla kuuluvad keerulisemad majandusajad sõjaringkonnakohtu määruste või minu otsuste põhjal mõlemast ülalnimetatud jaoskonnast. Uurija asupaik Tallinna linn.“

Politsei peavalitsuse poolt on antud load:

laskemoonaga kauplemiseks — Eesti Raudteelaste tarvitajate ühisuse juhatusse — Anija vallas, Kehra jaama juures ja Aegviidu alevikus, maksvusega 16. oktoobrini 1929. a.; samuti Johan Jaagu p. Peep'ile Taageperas, maksvusega 16. oktoobrini 1929. a.;

laskeriistade ja laskemoonaga kauplemiseks: Ado Jaani p. Batelsile Pärsamaa vallas, Leisi alevikus, maksvusega 16. oktoobrini 1929. a.;

laskeriistade parandamiseks: Aleksander Joosepi p. Teinfeldtile, Vihula vallas, Annikvere külas, maksvusega 17. septembrini 1929. a. ja Jaan Tõnise p. Eritsale — Pärnus, Jannseni tän. nr. 1, maksvusega 16. oktoobrini 1929. a.;

laskemoonaga kauplemiseks ja laskeriistade parandamiseks Mihkel Eduard Karli p. Mäeloogile Kirepi vallas, maksvusega 16. septembrini 1929. a.

Politseidirektori määrusega on tühistatud

Tapal elutseva August Madise p. Lentsi laskeriista hoidmise ja kandmise luba.

Küsimusi ja kostmisi.

Lugeja M. A. Küsimus: Kas on sise-
ministri määruse (Riigi Teataja nr. 5 —
1921. a.) järgi nõuetav majaraamatu pi-
damine erahaigemajas haigetena viibi-
vate isikute kohta.

Vastus: Tuleks lugeda nõuetavaks,
sest küsimuses tähendatud määruse teks-
ti järgi on majaraamatu pidamise nõud-
mine üldine.

Kordnik 51. küsimus. Kas võib prefekt
postil suitsetamise täielikult ära keelata?

Vastus. Võib.

Kirjavastusi.

J. P.-d. Teie artikkel „Politsei ja
seltskond“ ei lähe.

Kordnik V. P-vo. Teie kirjatükk
“Arstiabist politseiametnikule“ ei lähe.

Väljaandja: **Siseministeeriumi administratiiv-ala kirjastus.** Vastutav toimetaja: **E. Maddison.**
Tegev toimetaja: **O. Angelus.**

K u u l u t u s i.

Tunnustatakse maksvusetuks järgmised isikutunnistused:

Kriisk, Marie Peetri t., v. a. Tartu linna
pol. 2. jsk. ülemalt 29. 10. 22 a. nr.
19957. (12799)
Kadakas, Anton Jüri p., v. a. Paatsalu
vallaval. 30. 12. 19 a. nr. 334. (12684)
Rakaselg, Pauliine Jüri t., v. a. Kirbla
vallaval. 30. 1. 20 a. nr. 1099. (12865)
Vahar, Jüri Jaani p., v. a. Massu valla-
val. 30. 12. 19 a. nr. 535. (12866)
Aamann, Johannes Jaani p., v. a. Sindi
alevival. 10. 3. 23 a. nr. 31. (12867)
Siitsmann, Anton Jüri p., v. a. Kirbla
vallaval. 11. 1. 24 a. nr. 2. (12869)
Ööpik, Karl Jaani p., v. a. Lihula valla-
val. 3. 1. 22. a. nr. 1530. (12871)
Reigas, August Jakobi p., v. a. Lihula
vallaval. 23. 12. 20 a. nr. 1331. (12873)
Rinso, Johan, v. a. Saulepi vallaval. 30.
12. 19 a. nr. 329. (12874)
Lobjakas, Anna, v. a. Paadremaa val-
laval. 13. 1. 20 a. nr. 126. (12875)
Pallasma, Vassili p., v. a. Muhu-Hella-
ma vallaval. 10. 1. 20 a. nr. 148.
(12876)
Morast, Albert, v. a. Narva linna pol.
ülemalt 5. 2. 24 a. nr. 163. (12945)
Popp, Georg, v. a. Narva linna pol. üle-
malt 2. 5. 22 a. nr. 31139. (12946)
Kork, Pauliine, v. a. Narva linna pol. üle-
malt 6. 12. 19 a. nr. 9258. (12948)
Uuk, August, v. a. Narva linna pol. üle-
malt 24. 1. 22 a. nr. 30653. (12949)
Ivanov, Antonina, v. a. Narva linna pol.
ülemalt 1921. a. nr. 29474. (12952)

Agribisch, Artur, v. a. Narva linna
pol. 3. jsk. ülemalt 26. 7. 26 a. nr. 447.
(12950)
Salgust, Johannes, v. a. Narva linna
pol. ülemalt 17. 2. 23 a. nr. 376.
(12953)
Pernik, Aleksander, v. a. Narva linna
pol. ülemalt. (12954)
Ormus, Natalie, v. a. Narva linna pol.
ülemalt 16. 4. 20 a. nr. 21853. (12955)
Ivanov, Andres, v. a. Narva vallaval.
1. 7. 25 a. nr. 610. (12956)
Aben, Marie, v. a. 2. jsk. politseikomis-
sarilt Narvas 4. 6. 27 a. nr. 463. (12957)
Remmak, Elisabeth, v. a. Narva linna
pol. ülemalt 5. 12. 19 a. nr. 3040.
(12958)
Kiiver, Pauliine, v. a. 1. jsk. politseiko-
missarilt Tallinnas 1926. a. (13076)
Tõnisson, Karl, v. a. Tall. linna pol.
2. jsk. ülemalt, (13077)
Landmann, Rein, v. a. Tall. linna pol.
2. jsk. ülemalt 16. 5. 20 a. nr. 5286.
(13078)
Paizig, Karl, v. a. Tall. linna 2. jsk. po-
litseikomissarilt 27. 1. 28 a. nr. 1783.
(13080)
Kaukvere, Pauliine, v. a. Mäetaguse
vallaval. (13081)
Vessart, Johannes, v. a. Tall. linna pol.
2. jsk. ülemalt 8. 1. 20 a. nr. 4061.
(13082)
Bessubova, Anna, v. a. Kasepää val-
laval. (13084)
Pek, Taali, v. a. 2. jsk. politsei ülemalt
1924. a. nr. 1578. (13088)

- Ock, Robert, v. a. 5. jsk. politseikomissarilt Tallinnas 5. 3. 26 a. nr. 351. (13083)
- Liiva, Eugenie, v. a. Tallinna linna 1. jsk. politseikomissarilt 1926. a. nr. 301. (13086)
- Ellmann, Erich, v. a. 2. jsk. politseikomissarilt Tallinnas 1927. a. nr. 2530. (13087)
- Pill, Albert, v. a. Tall. linna pol. 2. jsk. ülemalt 12. 3. 21 a. nr. 551. (13089)
- Nikitin, Aleksander, v. a. Tall. linna pol. 2. jsk. ülemalt 5. 12. 19 a. nr. 1376. (13090)
- Krasmus, Johannes, v. a. Tall. linna pol. 4. jsk. ülemalt 29. 12. 24 a. nr. 2100. (13091)
- Greenberg, Aleksander, v. a. Tall. linna pol. 2. jsk. ülemalt 16. 12. 19 a. (13092)
- Olter, Daved, v. a. Tallinna Kopli abijsk. ülemalt 29. 12. 25 a. nr. 283192/138. (13499)
- Truumann, Hans, v. a. Rapla vallaval. 19. 2. 25 a. nr. 790. (13500)
- Romulus, Mart, v. a. Rapla vallaval. 17. 2. 20 a. nr. 930. (13502)
- Hermann, Rudolf Johannese p., v. a. Hageri vallaval. 20. 8. 27 a. nr. 140. (13504)
- Klotsmann, Mart Jüri p., v. a. Hageri vallaval. 9. 1. 25 a. nr. 10. (13505)
- Nõu, Aleksander Andrei p., v. a. Hellamaa vallaval. 13. 4. 21 a. nr. 602. (13506)
- Nõu, Elena Mihaili t., v. a. Hellamaa vallaval. 17. 1. 20 a. nr. 293. (13507)
- Saat, Ado Jakobi p., v. a. Triigi vallaval. 21. 1. 20 a. nr. 742. (13508)
- Vagane, Jaan Mihkli p., v. a. Peetri vallaval. 18. 8. 23 a. nr. 140. (13509)
- Johanson, Eduard Mardi p., v. a. Kehtna vallaval. 3. 4. 20 a. nr. 1499. (13511)
- Mäematt, Jüri Hansu p., v. a. Järvakandi vallaval. 5. 1. 19 a. nr. 92. (13512)
- Mikfer (Mesila), Leontine Juhani t., v. a. Kernu vallaval. 8. 5. 23 a. nr. 37. (13513)
- Eller, Elisabeth, v. a. Tall. linna pol. 1. jsk. ülemalt 3. 3. 20 a. nr. 8565. (13716)
- Saarna, Aleksander, v. a. Keina vallaval. 1920. a. nr. 969. (13718)
- Pihlak, Jaan, v. a. Tall. linna pol. 3. jsk. ülemalt 4. 3. 20 a. nr. 8137. (13721)
- Jõelecht, Marie, v. a. Emmaste vallaval. 29. 6. 28 a. nr. 145/304898. (13723)
- Saar, Iisak, v. a. Emmaste vallaval. 27. 9. 24 a. nr. 394/122894. (13724)
- Kärner, Helene, v. a. Keina vallaval. 26. 3. 27 a. nr. 740. (13726)
- Palade, Johannes, v. a. Suuremõisa vallaval. 26. 10. 20 a. nr. 1573. (13727)
- Kaasikov-Kaasik, Emilie, v. a. Tall. linna pol. 2. jsk. ülemalt 25. 9. 22 a. nr. 1351. (13729)
- Niit, Johannes, v. a. Kõrgesaare vallaval. 7. 4. 25 a. nr. 183. (13730)
- Petlem, Maria, v. a. Tall. linna pol. 5. jsk. ülemalt 17. 12. 19 a. nr. 4017. (13864)
- Leiten, Leontiine, v. a. Kapu vallaval. 18. 9. 24 a. nr. 32. (13865)
- Buldos, Aleksander, v. a. Tall. linna pol. 5. jsk. ülemalt 26. 11. 19 a. nr. 866. (13867)
- Rosenberg, Elsa, v. a. 5. jsk. politseikomissarilt Tallinnas 26. 1. 28 a. nr. 1784. (13868)
- Otsa, Leena, v. a. Roela vallaval. 31. 10. 22 a. nr. 960. (13869)
- Veidenbaum, Karoliine, v. a. Tall. linna pol. 5. jsk. ülemalt 8. 12. 19 a. nr. 1817. (13870)
- Väli, Helmuth, v. a. Tall. linna pol. 5. jsk. ülemalt 16. 5. 24 a. nr. 731. (13871)
- Meriküll, Voldemar, v. a. Harku vallaval. 3. 12. 26 a. nr. 223. (13872)
- Tiezer, Amanda, v. a. raudteepolitsei jsk. ülemalt 23. 12. 19 a. nr. 5029. (13873)
- Sooper, Tatjana, v. a. Tall. linna pol. ülemalt 20. 2. 20 a. nr. 9963. (13874)
- Hibus, Aleksander, v. a. 5. jsk. politseikomissarilt Tallinnas 27. 4. 26 a. nr. 652. (13875)
- Vanamölder, Pauliine, v. a. Tall. linna pol. 5. jsk. ülemalt 5. 12. 19 a. nr. 1307/1318. (13876)
- Rosevan, Richard, v. a. Tall. linna pol. 5. jsk. ülemalt 28. 11. 19 a. nr. 381. (13877)
- Böstrov, Liisa, v. a. Tall. linna pol. 5. jsk. ülemalt 26. 2. 24 a. nr. 377. (13878)
- Sadrov, Anna Pauliine, v. a. Lehtse vallaval. 23. 8. 23 a. nr. 150. (14952)
- Kangur, Ernst, v. a. Lehtse vallaval. 30. 7. 28 a. nr. 940. (14953)
- Poim, Jaan, v. a. Nõmküla vallaval. 1921. a. nr. 1163. (14954)
- Oja, Mihail, v. a. Albu vallaval. 24. 4. 20 a. nr. 1110. (14955)
- Raadi, Liisa Jüri t., v. a. Pärnu linna pol. ülemalt 20. 12. 19 a. nr. 6736. (15501)

- Saar, Elmar, v. a. Kapu vallaval. 27. 1. 23 a. nr. 3. (14956)
- Poomann, Linda, v. a. Lehtse vallaval. 15. 8. 21 a. nr. 161. (14957)
- Rand, Oskar, v. a. Vaivara vallaval. 29. 5. 28 a. nr. 137. (14959)
- Bergmann, Jüri. (14961)
- Martinson, Alviine, v. a. Albu vallaval. 6. 11. 22 a. nr. 147. (14962)
- Ukleika, Aleksander, v. a. Narva-Jõesuu alevival. 7. 1. 25 a. nr. 660. (14963)
- Veide, Akeliina Jüri t., v. a. Tõstamaa vallaval. 3. 1. 20 a. nr. 415. (15502)
- Eberhard, Mihkel Mardi p., v. a. Taali vallaval. 29. 10. 20 a. nr. 790. (17201)
- Kukk, Kristiine Jüri t., v. a. Taali vallaval. 10. 10. 24 a. nr. 126. (17202)
- Lind, Johan Jüri p., v. a. Taali vallaval. 31. 7. 26 a. nr. 132. (17203)
- Alberg (Jakson), Johanna-Marie Enno t., v. a. Taali vallaval. 4. 8. 22 a. nr. 79. (17204)
- Kaas, Jakob Hansu p., v. a. Taali vallaval. 16. 2. 23 a. nr. 35. (17205)
- Mets, Pauliine Tooma t., v. a. Taali vallaval. 16. 12. 19 a. nr. 385. (17206)
- Kägu, Leena Jüri t., v. a. Taali vallaval. 29. 1. 20 a. nr. 52. (17207)
- Tõntson, Andres Mihkli p., v. a. Hallingu vallaval. 11. 12. 19 a. nr. 90. (17601)
- Latsarus, Larissa Jakobi t., v. a. Hallinga vallaval. 18. 5. 26 a. nr. 23. (17602)
- Saagim, Hendrik Johani p., v. a. Hallinga vallaval. 13. 1. 20 a. nr. 334. (17603)
- Anspal, Aleksander Tani p., v. a. Hallinga vallaval. 19. 12. 19 a. nr. 72. (17604)
- Uustalu, Hilda Mardi t., v. a. Kabala vallaval. 27. 3. 23 a. nr. 7. (17701)
- Bergson, Mihkel Mihkli p., v. a. Haapsalu linna pol. ülemalt 23. 11. 19 a. nr. 285. (17702)
- Krostein, Kustas Karli p., v. a. Lähtru vallaval. 7. 11. 21 a. nr. 527. (17703)
- Soitja, Loviisa Priidiku t., v. a. Lähtru vallaval. 31. 12. 19 a. nr. 144. (17704)
- Vesterbusch, Liisa Juhani t., v. a. Rikholdi vallaval. 22. 12. 19 a. nr. 299. (17705)
- Märtin, Rosalie Reinu t., v. a. Tall. linna pol. 3. jsk. ülemalt 7. 1. 20 a. nr. 6599. (17707)
- Sarapuu, Johannes Madise p., v. a. Piirsalu vallav. 11. 5. 20 a. nr. 304. (17709)
- Paalmann, Jüri Jaani p., v. a. Oru vallaval. 1. 3. 21 a. nr. 762. (17708)
- Pertmann, Eduard Jaani p., v. a. Riisepere vallaval. 6. 5. 26 a. nr. 36. (17710)
- Seemann, Alfred Villemi p., v. a. 19. 5. 26 a. nr. 231. (17711)
- Kleemann, Ado Juhani p., v. a. Oru vallaval. 8. 1. 20 a. nr. 107. (17713)
- Klanberg, Aleksander Andrese p., v. a. Rikholdi vallaval. 30. 12. 19 a. nr. 511. (17715)
- Taumann, Priidik Jüri p., v. a. Palivere vallaval. 27. 7. 20 a. nr. 106. (17716)
- Ligi, Karl Tõnu p., v. a. Uuemõisa vallaval. 9. 1. 26 a. nr. 419. (17717)
- Volberg, Juuli Jüri t., v. a. Lähtru vallaval. 19. 6. 21 a. nr. 427. (17719)
- Saar, August Gustavi p., v. a. Taebla vallaval. 1. 9. 21 a. nr. 319. (17720)
- King, Antonie Johannese t., v. a. Võnnu vallaval. 15. 12. 19 a. nr. 155. (17721)
- Habel, Johannes Tiina p., v. a. Sinalepa vallaval. 25. 11. 24 a. nr. 87. (17722)
- Tammis, Liisa Peetri t., v. a. Vaikna vallaval. 22. 12. 19 a. nr. 308. (17723)
- Neerut, Liisa Hansu t., v. a. Luiste vallaval. 19. 12. 19 a. nr. 195. (17724)
- Küünarpuu, Jüri Jüri p., v. a. Oru vallaval. 16. 8. 20 a. nr. 622. (17725)
- Umbert, Jaan Jaani p., v. a. Sooniste vallaval. 30. 12. 19 a. nr. 196. (17726)
- Koplik, Jaan Jüri p., v. a. Sinalepa vallaval. 24. 12. 19 a. nr. 140. (17727)
- Venberg, Hans Andersi p., v. a. Vormsi vallaval. 29. 4. 20 a. nr. 190. (17728)
- Meering, Ann Mihkli t., v. a. Piirsalu vallaval. 4. 5. 20 a. nr. 287. (17730)
- Õunapuu, Salme Hansu t., v. a. Kuresaare linna pol. ülemalt 25. 11. 19 a. nr. 58. (17731)
- Mattaus, Hilda Hindreku t., v. a. Võnnu vallaval. 5. 2. 23 a. nr. 3. (17732)
- Roobert, Artur Hindreku p., v. a. Haapsalu linna pol. ülemalt 28. 11. 19 a. nr. 857. (17734)
- Freimann, Maria Peetri t., v. a. Passlepa vallaval. 3. 11. 20 a. nr. 285. (17735)
- Pilt, Jüri Jüri p., v. a. Tall. linna pol. ülemalt 11. 4. 25 a. nr. 1108. (17736)
- Niit, Sofie Kustase t., v. a. Haapsalu linna pol. ülemalt 3. 12. 19 a. nr. 1075. (17738)
- Meister, Aleksander Gustavi p., v. a. Passlepa vallaval. 18. 8. 20 a. nr. 199. (17740)

- Iling, Jaan Jüri p., v. a. Oru vallaval. 8. 11. 23 a. nr. 119. (17737)
 Reinvald, Ida Reinu t., v. a. Vaikna vallaval. 15. 8. 27 a. nr. 344. (17739)
 Õun, Aleksander Ekaterina p., v. a. Kaar-
 ma-Suure vallaval. 24. 4. 23 a. nr. 94. (17741)
 Kokla, Gertrud Maksi t., v. a. Jõgisoo vallaval. 28. 6. 21 a. nr. 390. (17742)
 Mäeumbaed, Karl Peetri p., v. a. Kõr-
 gesaare vallaval. 4. 11. 20 a. nr. 1041. (17743)
 Kirkmann, Renate Jaani t., v. a. Piir-
 salu vallaval. 22. 2. 24 a. nr. 87. (17744)
 Vestermann, Anna Jaani t., v. a. Vaikna vallaval. 15. 12. 19 a. nr. 149. (17745)
 Alle, Melanie, v. a. Nõmme pol. jsk. üle-
 malt 15. 12. 19 a. nr. 962. (18201)
 Kari, Madis Peetri p., v. a. Nõmme pol. jsk. üle-
 malt 6. 9. 22 a. nr. 3210. (18202)
 Kari, Johanna Madli t., v. a. Nõmme pol. jsk. üle-
 malt 9. 1. 24 a. nr. 685. (18203)
 Kiisel, Charlotte Jaani t., v. a. Tall. lin-
 na pol. 1. jsk. üle-
 malt 20. 2. 23 a. nr. 512. (18204)
 Sild, August Tõnu p., v. a. Rääma val-
 laval. 27. 2. 25 a. nr. 35. (18207)
 Rumberg, Ernst Joosepi p., v. a. Tall. linna pol. 2. jsk. üle-
 malt 20. 8. 21 a. nr. 2361. (18208)
 Kalaschnikov, Marie Samueli t., v. a. Kasepää vallaval. 21. 6. 26 a. nr. 102. (18209)
 Riismandel, Anna Reinu t., v. a. Tall. linna pol. üle-
 malt 19. 2. 20 a. nr. 11259. (18210)
 Polna, Leida Hansu t., v. a. Harku val-
 laval. 30. 12. 27 a. nr. 260. (18211)
 Shtein, Rosalie, v. a. Nõmme pol. jsk. üle-
 malt 27. 3. 19 a. nr. 1919. (18213)
 Tiik, Jaan Daaveti p., v. a. Tall. linna pol. 4. jsk. üle-
 malt 18. 3. 20 a. nr. 11469. (18214)
 Aleksandrova, Nina, v. a. Saare maak. politsei üle-
 malt 12. 11. 21 a. nr. 2900. (18515)
 Neps, Friedrich, v. a. Kihelkonna valla-
 val. 13. 2. 20 a. nr. 591. (18516)
 Reinfeldt-Kütt, Alo, v. a. Kärla val-
 laval. 28. 8. 20 a. nr. 124. (18517)
 Lõbus, Jakob, v. a. Abroka vallaval. 10. 9. 23 a. nr. 133. (18518)
 Filipov, Arkadius, v. a. Kuresaare jsk. politseikomissariilt 24. 5. 27 a. nr. 46. (18521)
 Reimus, Johannes, v. a. Mustjala valla-
 val. 15. 1. 20 a. nr. 470. (18519)
 Aksim, Viktor, v. a. Tartu linna 1. jsk. politseikomissariilt 7. 10. 27 a. nr. 942. (18524)
 Volter, Maria, v. a. Kärla vallaval. 19. 1. 20 a. nr. 26. (18525)
 Sild, Friedrich, v. a. Kogula vallaval. 1. 2. 24 a. nr. 11. (18526)
 Tinarist, Rosalie, v. a. Kihelkonna val-
 laval. 30. 1. 20 a. nr. 559. (18527)
 Priske, Marie Villemi t., v. a. Undla val-
 laval. 19. 12. 19 a. nr. 469. (18302)
 Paalman, Eduard Jakobi p., v. a. Las-
 namäe pol. abijsk. üle-
 malt 1925. a. nr. 101. (18305)
 Sillenber, Mart Mardi p., v. a. Las-
 namäe pol. abijsk. üle-
 malt 31. 8. 25 a. nr. 515. (18306)
 Sillenber, Juuli Hansu t., v. a. Pe-
 ningi vallaval. 6. 6. 20 a. nr. 1283. (18307)
 Krautsvil, Anna Johani t., v. a. Tall. linna pol. 3. jsk. üle-
 malt 8. 11. 20 a. nr. 12700. (18309)
 Hindus, Leontiine Minna t., v. a. Narva linna pol. üle-
 malt 1924. a. nr. 243. (18310)
 Korro, Marie Jaani t., v. a. Lasnamäe pol. abijsk. üle-
 malt 30. 12. 24 a. nr. 590. (18311)
 Vanasaun, Julie Aleksandri t., v. a. Lasnamäe pol. abijsk. üle-
 malt 22. 5. 24 a. nr. 230. (18312)
 Peet, Anna-Luise, v. a. Tall. linna pol. 6. jsk. üle-
 malt 9. 1. 20 a. nr. 5252. (13093)
 Kakk, August, v. a. Tall. 6. jsk. politsei-
 komissariilt 20. 12. 26 a. nr. 1229. (13094)
 Veltmann, Veera, v. a. Tall. linna 2. jsk. politseikomissariilt 19. 10. 27 a. nr. 1077. (13096)
 Simmann (Timmann), Liisa, v. a. Vil-
 jandi linna pol. üle-
 malt 18. 12. 19 a. nr. 5101. (13097)
 Kangur, Oskar, v. a. Tall. linna 2. jsk. politseikomissariilt 8. 7. 26 a. nr. 1174. (13098)
 Karoli, Anna, v. a. Tall. linna 2. jsk. po-
 litseikomissariilt 6. 5. 27 a. nr. 1022. (13099)
 Vander, Tiina, v. a. Tall. linna pol. 2. jsk. üle-
 malt 23. 1. 23 a. nr. 6802. (18901)
 Rosenberg, Oskar, v. a. Tall. linna 2. jsk. politseikomissariilt 10. 1. 28. a. nr. 48. (18902)